

Oude paden – Nieuwe wegen

► Oude Paden - Nieuwe Wegen

Fryslân is mooi. De provincie is rijk aan cultuurhistorisch erfgoed; waardevolle oorspronkelijke landschappen, beschermde dorpsgezichten en prachtige monumenten in de steden en op het platteland, verbonden door een fijnmazig netwerk van oude paden en wegen. Kennis is een belangrijke voorwaarde om zorgvuldig met die rijkdom om te kunnen gaan. En om waar mogelijk en nodig aan herstel te werken. Het project Oude Paden - Nieuwe Wegen verzamelt en verspreidt kennis. Uw kennis!

Na decennia van grootschalige ruilverkavelingen in de landbouw en aanzienlijke stads- en dorpsuitbreidingen, groeit het besef dat met deze vooruitgang ook iets waardevols verloren is gegaan. Het Friese landschap is een deel van zijn leesbaarheid en toegankelijkheid kwijt. Mensen missen die zichtbare geschiedenis die ze een gevoel van verbondenheid en betrokkenheid bij hun leefomgeving geeft.

Oude paden en wegen spelen daarin een belangrijke rol. Ze geven structuur aan het landschap, maken het toegankelijk en ze duiden het vroegere gebruik. Ze verklaren de ligging van oude gebouwen, herinneren aan sociale verhoudingen en maken de vroegste vormen van watermanagement zichtbaar. Het netwerk van formele en informele paden legt letterlijk de beweegredenen van mensen bloot. Het is een schatkaart naar het verleden. Oude Paden - Nieuwe Wegen wil de witte plekken op deze kaart inkleuren. Het project legt het netwerk van oude paden, verdwenen paden en nooit eerder op kaart gezette paden vast.

Doelen Oude Paden – Nieuwe Wegen

- * Vergroten van de leesbaarheid van het landschap.*
- * Kennis verzamelen en verspreiden waarmee ruimtelijk beleid ontwikkeld kan worden dat rekening houdt met cultuurhistorische waarde van het landschap.*
- * Kennis verzamelen en verspreiden die kan bijdragen aan herstel van waardevolle oude paden en daarmee aan de toegankelijkheid en de versterking van het openbare karakter van het landschap.*
- * Verdiepen van de historisch-geografische laag van de cultuurhistorische kaart van Fryslân.*
- * Kennis verzamelen en verspreiden waarmee cultuurhistorie en landschap als leidraad kunnen dienen voor integrale plattelandsvernieuwing.*

► Nu of nooit

In Oude Paden - Nieuwe Wegen werkt een groot aantal organisaties (zie achterzijde) sinds 2006 samen om met de bewoners van Fryslân de nog aanwezige kennis van paden en wegen te verzamelen en beschikbaar te stellen voor behoud en herstel van het netwerk. Jaagpaden, handelsroutes, kerkenpaden, schoolpaden, ommetjes, binnendoor-weggetjes, (binnen)dijken, spoor- en tramwegen leven nu nog in de herinnering van veel Friezen. Veel ouderen kennen nog de verhalen over het ontstaan, het gebruik en de gebruikers en het bijgeloof waarmee veel van deze paden zijn omgeven. Daarom is het zo belangrijk om die kennis nu boven tafel te krijgen en vast te leggen.

“

Prachtige basis

“Bijzonder voor dit project was de ‘ontdekking’ van een oud onderzoek naar het padennetwerk in Fryslân. Begin jaren '70 hebben studenten in opdracht van de provincie meer dan 4700 oude paden en wegen nageplozen, nagelopen, gemeten en nauwkeurig vastgelegd. Dit is teruggevonden bij Tresoar. Het is een unieke ‘vondst’. Alle paden zijn ingetekend op een kaart en voorzien van een beschrijving. Het is een enorme klus om alle gegevens in te voeren in het systeem, maar als dat is gedaan, ligt er een prachtige basis voor dit project.”

”

Jelinda van den Hoven van het projectbureau Oude Paden - Nieuwe Wegen

► **Netwerk voor een netwerk**

Voor het verzamelen van informatie doet Oude Paden - Nieuwe Wegen een beroep op iedereen die zich betrokken voelt bij het padennetwerk in de provincie. Alleen samen met historische kringen, verenigingen van dorpsbelangen, medewerkers van gemeenten en tal van andere geïnteresseerden krijgen we de informatie compleet. Mensen die ouderen willen bezoeken om verhalen op te tekenen. Mensen die bronnenonderzoek willen doen of hebben gedaan.

Mensen die vanuit hun werk of hobby veel weten over de geschiedenis van de paden in hun regio. Oude Paden - Nieuwe Wegen wil kortom uw netwerk benutten om het padennetwerk in te kunnen vullen.

“

Als je de geschiedenis kent, kijk je anders naar je omgeving

“Bij een onderzoek naar landnamen in Leeuwarderadeel, stuitte wij op een pad dat al voorkomt in belastingarchieven uit de 16de eeuw. Dat zijn we verder gaan onderzoeken. We ontdekten dat dit pad van groot belang is geweest. Het verbond staten, stinsen en uithoven van kloosters. Als je leest dat er een herberg is gesticht, weet je bijvoorbeeld dat het intensief is gebruikt. En het bijzondere is dat het pad nog bijna helemaal kan worden gelopen.”

“We zijn gelukkig met een heel actieve club en we krijgen ook veel informatie van anderen. Het is goed dat dit soort informatie wordt vastgelegd. Als je mensen kunt wijzen op de geschiedenis van hun omgeving, gaan ze die met andere ogen bekijken.”

Durk Reitsma van het documentatiecentrum Leeuwarderadeel en regioteamlid Midden-Fryslân.

”

► **Cultuurhistorische kaart**

Alle paden die op deze manier worden (her)ontdekt, worden in- getekend in de Cultuurhistorische Kaart (CHK) van de provincie. Deze kaart wordt vervolgens samengevoegd met de kennis over bijvoorbeeld grondgebruik, verkaveling, wonen en bouwhistorie die is verzameld. Oude Paden - Nieuwe Wegen wil de verbanden tussen wegen en objecten helder krijgen. Waarom is een weg aan- gelegd? Waarom juist daar? Hoe hangt dat samen met bijvoorbeeld gebouwen en landschapselementen langs die weg? Zo ontstaat een integrale landschapskaart.

“

Oude paden leven

“De verhalen die je over de paden te weet komt, zijn fantastisch. Maar dat is niet het enige dat dit project bijzonder maakt. Ik geniet ook enorm van het enthousiasme en de betrokkenheid van de mensen in de regio. Je merkt dat wat je doet echt heel erg leeft. Gemeenten die aan de workshops deelnemen, pikken dat ook gelijk op. Dit project realiseert zelf geen paden, maar het geeft wel een goede aanzet. Met onze kennis en de ondersteuning van bijvoorbeeld Plattelânsprojekten kunnen gemeenten lokale initiatieven oppakken. Sommige dorpsverenigingen en historische kringen hebben ideeën over een ommetje al zo ver uitgewerkt dat ze met een beetje hulp kunnen worden gerealiseerd.”

”

Anke Zijlstra van het projectbureau Oude paden - Nieuwe wegen

► **Toegepaste kennis**

De landschapskaart biedt verschillende mogelijkheden. Hij maakt de kennis over de paden toepasbaar. Zo kan de kaart eraan bijdragen dat historisch erfgoed wordt behouden. Als bekend is waar paden lopen of liepen en welke waarde ze hebben, kunnen gemeenten en de provincie er rekening mee houden in hun ruimtelijk beleid.

Zij kunnen het netwerk dan gebruiken als richtinggevend instrument bij de ontwikkeling van dit beleid. Ook voor landschapsontwikkeling is de kennis die de landschapskaart biedt onmisbaar. Daarnaast is het een uitstekend hulpmiddel voor de aanleg van paden. De kaart maakt in één oogopslag duidelijk welke paden relatief eenvoudig (weer) toegankelijk zijn te maken en welke wegen grote cultuur-historische betekenis hebben en bescherming of herstel verdienen.

“

Kennis in de praktijk

“Bij de inrichting van het wegensysteem in het landelijk gebied wil je eigenlijk geen gebruik hoeven maken van drempels en andere obstakels. De oude paden bieden een prachtige kans om de snelheid van het verkeer op een ‘natuurlijke’ manier af te remmen. Op wegen die mensen ook als wandelroute zien, rijden ze automatisch langzamer. De landschapskaart van Oude Paden - Nieuwe Wegen is voor ons heel belangrijk. Wij hebben zelf niet de tijd om die informatie boven tafel te krijgen. En alleen als je die kennis hebt, kun je er rekening mee houden. En ik moet zeggen, het enthousiasme van de mensen die deelnemen aan dit project, stimuleert ook om er iets mee te doen.”

”

Henk Veenstra, adviseur Verkeersveiligheid Friese gemeenten van de provincie

► Meedoen?

Bent u geïnteresseerd in de geschiedenis van uw regio? Weet u van een pad of weggetje dat thuishoort op de cultuurhistorische kaart? Kent u mensen die het landschap kennen van voor de grote ruilverkavelingen en die bijzondere verhalen kunnen vertellen over oude paden en wegen? Heeft u kortom informatie die waardevol is voor Oude Paden - Nieuwe Wegen of vindt u het interessant die informatie te verzamelen? Dan nodigen we u van harte uit om mee te doen. We hebben uw hulp nodig!

Wat wil Oude Paden - Nieuwe Wegen weten?

Heeft u informatie over een pad of meerdere paden of wilt u kennis helpen verzamelen? Hieronder ziet u puntsgewijs welke informatie wij graag ontvangen:

- * Soort pad; verhard of onverhard, zand- grind- of een klinkerpad*
- * Naam van het pad*
- * Van waar naar waar liep het pad en hoe lang is het*
- * Waarvoor diende het pad, welke betekenis had het*
- * Komt het pad voor op een kaart*
- * Bestaat het pad nog, of is het (gedeeltelijk) verdwenen en is het toegankelijk of zijn er barrières*
- * Geschiedenis van het pad, door wie is het aangelegd, wanneer en waarom*
- * Specifieke kenmerken langs het pad*
- * Mogelijkheden of belemmeringen voor hernieuwde ontsluiting.*

► Hoe werkt het?

Oude Paden - Nieuwe Wegen maakt gebruik van de regio-indeling van Plattelânsprojekten. In elke regio worden workshops gehouden om de Cultuurhistorische Kaart samen met bewoners en geïnteresseerden aan te vullen. We leggen de kaart op tafel en kijken samen wat we al weten en welke informatie nog ontbreekt. In de regio's Midden en Zuidoost hebben de workshops al plaatsgevonden, in de overige vier regio's begint de voorbereiding in het najaar van 2007.

De data worden bekend gemaakt via de lokale en regionale pers en via historische kringen, verenigingen van dorpsbelang en andere relevante organisaties. Natuurlijk kunt u ook altijd contact opnemen met het secretariaat van Oude paden - Nieuwe Wegen als u wilt weten wanneer of er bij u in de buurt een workshop op de agenda staat, of hoe u informatie kunt bijdragen.

“

Grote cultuurhistorische waarde

Het onderzoek van de provincie uit de jaren '70 is een schat voor dit project. Maar je hebt drie zakdoeken nodig als je ziet wat er sindsdien allemaal verloren is gegaan. Daarom is het zo mooi dat bijzondere elementen in het landschap nu terug kunnen komen. Het project Oude Paden - Nieuwe biedt het perspectief dat een aantal paden in ere kan worden hersteld. Dat is geweldig. De paden hebben grote historische waarde.

Als ik met mensen in het veld loop, merk ik hoe lastig het is om de geschiedenis tastbaar te maken. Het is moeilijk om je voor te stellen hoe het vroeger was. Zeker hier in Weststellingwerf, waar het landschap van vroeger grotendeels is verdwenen. Als je een oud pad kunt lopen, kun je de geschiedenis weer een beetje tot leven brengen. Je kunt de mensen naar bijzondere plekjes brengen en de verhalen die daarbij horen vertellen. Onbekend maak onbemind. Kennis draagt bij aan behoud.”

Geert Lantinga van de Historische Vereniging Weststellingwerf en regioteamlid Zuidoost-Fryslân.

”

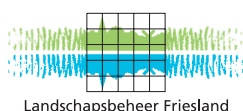
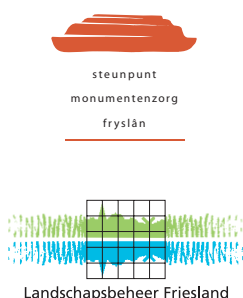

► Meer informatie

Wilt u meer weten over Oude Paden - Nieuwe Wegen, wilt u meedoen of wilt u gebruik maken van de Cultuurhistorische Kaart? Het projectbureau Oude Paden - Nieuwe Wegen geeft u graag meer informatie. U kunt het bureau bereiken via Steunpunt Monumentenzorg Fryslân.

Steunpunt Monumentenzorg Fryslân
Postbus 137 8900 AC Leeuwarden
(058) 266 66 17
info@opnw.nl
www.oudepadennieuwewegen.nl

Oude Paden - Nieuwe Wegen is een project van:

doarp|s|wurki

